

UPUTSTVO ZA PRIPREMU STUDIJE SLUČAJA SA PREDLOGOM PROGRAMA AKTIVNOSTI

Studija slučaja sa predlogom aktivnosti se odnosi na **jednog korisnika dnevnog boravka ili ustanove/organizacije za rezidencijalni smeštaj** u kojoj je student/kinja obavljao/la praksu na trećoj godini studija socijalne politike i socijalnog rada. Priprema je student na osnovu razgovora sa korisnikom i kolegama, postojeće dokumentacije u ustanovi/organizaciji u kojoj je obavljao praksu, koju obavezno prilaže, i konsultacija relevantne literature. Priložena dokumentacija može biti **prepisana** originalna dokumentacija slučaja u ustanovi ili organizaciji, ili – ako ustanova to dozvoli - fotokopija ove dokumentacije. Prilikom pripreme Studije slučaja i priložene dokumentaciji neophodno je voditi računa o **čuvanju poverljivosti podataka tako** da se ne navode podaci po kojima se korisnik može identifikovati. **Ne sme se navoditi tačno ime i prezime korisnika već samo inicijali N. N** ili neki drugi izmišljeni inicijali. Umesto imena i prezimena roditelja/staratelja navode se inicijali. **Ne navodi se jedinstveni matični broj.** Navodi se **godina** rođenja, ali **ne i datum.** Ne navodi se tačna adresa već samo opština i tip naselja (selo/grad). Ukoliko se radi o fotokopiji dokumentacije, treba preći belilom ili crnim flomasterom delove teksta u kojima se navode ovi podaci **tako da oni nikako ne mogu biti vidljivi.** Studiju pisati u Word-u na A4 stranu a kucati u fontu Times New Roman, veličina slova 12, bez proreda, i obavezno je **svojeručno** potpisati .

STUDIJA SLUČAJA **OBAVEZNO** OBUHVATA NASLOVNU STRANU I TRI POGLAVLJA – *OPIS, PROCENA I NACRT PREDLOGA PROGRAMA AKTIVNOSTI.*

NASLOVNA STRANA sadrži:

- naziv obrazovne ustanove u kojoj se realizuju studije: UNIVERZITET U BEOGRADU, FAKULTET POLITIČKIH NAUKA, ODELJENJE ZA SOCIJALNU POLITIKU I SOCIJALNI RAD
- naziv teme: STUDIJA SLUČAJA SA PREDLOGOM AKTIVNOSTI
- ime i prezime studenta/kinje i broj indeksa
- ime i prezime zaduženog nastavnika (prof. dr Jasna Hrnčić) i datum predaje rada

Posebno značajni delovi studije slučaja su **prikaz snaga korisnika** i njegove okoline, prikaz **dnevnih aktivnosti** korisnika u toku jedne nedelje i **predlog programa aktivnosti.** **Bez ovih elemenata studija slučaja neće biti prihvaćena i student će biti vraćen sa ispita na doradu studije slučaja.**

I OPIS

A. PODACI ZA IDENTIFIKACIJU KORISNIKA i ostalih značajnih osoba iz korisnikove okoline.

B. PODACI O KORISNIKU, PORODICI I ZAJEDNICI

1. Podaci o korisniku

Deskriptivni podaci o korisniku, koriste se informacije koje sam korisnik daje o sebi i podaci koje dobijamo iz direktne opservacije. **IZBEGAVATI IZVOĐENJE ZAKLJUČAKA I DAVANJE SUDOVA O KORISNIKU!**

- Identifikovati izvor informacija
- Zabeležiti značajne reči i fraze koje korisnik upotrebljava za sopstveni opis tokom razgovora
- Kod deskripcije korisnika izbegavati izraze koji stvaraju stereotipne slike
- Informacije koje se baziraju na opservacijama socijalnog radnika, ukoliko su značajne

2. Podaci o porodici i domaćinstvu

- Podaci o **porodičnom okruženju korisnika** ili umesto toga **PORODIČNI GENOGRAM sa komentarom**
- Podaci o **drugim značajnim osobama**
- Zabeležiti izvor informacija i značajne reči i fraze koje osobe iz korisnikove okoline koriste za opis situacije

3. Podaci o lokalnoj zajednici korisnika

- Školski, zdravstveni, radni i rekreativni sistem u zajednici
- Sistem susetskih i prijateljskih veza
- Etničko, kulturno i religiozno pripadništvo u situacijama kada je to potrebno

C. SOCIJALNA ISTORIJA

Predstavlja opis životne istorije i tekućih socijalnih okolnosti. Prikazuju se samo one informacije koje su relevantne za rad na korisnikovom problemu sa stanovišta ustanove/organizacije čije usluge on/a koristi.

1. Razvojna istorija: rođenje, detinjstvo, adolescencija, mladalačko i zrelo doba; ukoliko su relevantne, uključiti i informacije o specifičnim događajima ili iskustvima u toku životnog ciklusa.

2. **Lična i porodična istorija:** relevantni prošli i tekući lični, porodični i kulturni procesi, pogađaji, veze i odnosi.
3. **Kritični događaji, pozitivni i negativni,** koji su mogli značajno uticali na dalje ponašanje i probleme korisnika. Opisati kako su uticali ovi događaji.
4. **Seksualno ponašanje,** ukoliko je relevantno za problem i situaciju korisnika.
5. **Upotreba alkohola i/ili droga,** ukoliko je relevantno za problem i svrhu rada.
6. **Fizičko i zdravstveno stanje:** podaci o zdravstvenoj istoriji i trenutnom fizičkom stanju korisnika: prisustvo bolesti, povreda, hendikepa i stanja fizičke kondicije korisnika.
7. **Pravna istorija:** učešće korisnika u krivičnim i drugim pravnim procesima, ukoliko je relevantno.
8. **Obrazovna istorija:** formalna i neformalna obrazovna iskustva i postignuća.
9. **Istorija zaposlenja:** uključujući i vojnu službu, volontersko angažovanje, prekid posla i eventualno penzionisanje.
10. **Rekreacione aktivnosti:** Načini na koji korisnik provodi svoje slobodno vreme - sportske aktivnosti, hobi, aktivan odmor i slično, predstavljaju pokušaj podizanja kvaliteta života i izvor zadovoljstva
11. **Religiozne i duhovne aktivnosti:** koje su to aktivnosti i koji im smisao i značaj daje korisnik.
12. **Raniji kontakti sa psiho-socijalnim službama:** sumarni prikaz ranijih kontakata sa službama psiho-socijalne zaštite, razlozi za kontakt, trajanje kontakta i preduzete mere i intervencije.

D. PODACI O DNEVNIM AKTIVNOSTIMA KORISNIKA – OBAVEZAN DEO

1. Prikaz dnevnih aktivnosti korisnika u toku jedne nedelje

- Posebno važno je **opisati vremenski raspored aktivnosti korisnika u toku jednog tipičnog dana**, uključujući i aktivnosti vezane za dnevni život u instituciji, ali i način na koji provodi sopstveno slobodno vreme i način na koji zadovoljava svoje osnovne i šire potrebe. **Ostali dani** u nedelji se mogu prikazati samo kao **varijacija** na osnovni raspored – opisati aktivnosti koje se razlikuju (npr, klub, posete, rad, rekreacija...)
- **Izvori** informacija mogu biti: **dnevnik aktivnosti korisnika** (ukoliko je moguće, zamoliti korisnika da vodi dnevnih svojih aktivnosti u jednoj nedelji), **raspored aktivnosti korisnika** u okviru ustanove/organizacije u kojoj student obavlja praksu, **intervjui** sa korisnikom, zaposlenima u ustanovi, roditeljima starateljima isl.

II PROCENA

A. PROCENA OSOBE

1. Identitet i struktura ličnosti

- Procena osnovne strukture ličnosti: jedinstven način međusobne dinamičke povezanosti crta i sposobnosti, stavova i vrednosti, motiva, socijalnih uloga i osnovne emocionalne dispozicije korisnika.
- Način na koji korisnik doživljava sopstvenu ličnost, i načini na koje je ispoljava.

2. Raspoloženja i emocije

- Procena dominantnog afektivnog tona koji korisnik unosi u svoje odnose sa drugim ljudima u raznovrsnim situacijama, i karakteristične obrazce emocionalnog reagovanja na životne teškoće i osujećenja.

3. Procena razvojnog ciklusa

- Procena okolnosti i situacija koje mogu biti faktor nastanka korisnikovog problema kao i onih tačaka u razvojnem ciklusu koje mogu doprinosti održavanju problem-situacije.
- **Otkriti i proceniti one okolnosti i događaje u životnom ciklusu korisnika koje mogu biti izvor snage i doprineti prevladavanju aktuelnog problema na kome se radi.**

4. Snage korisnika – OBAVEZAN DEO

- Intelektualne, matematičke, manuelne ili sportske sposobnosti, umetnički talenti.
- Raznovrsnost interesovanja, interes za školovanje i dalju edukaciju.
- samopoštovanje, efikasnost u postizanju ciljeva, pozitivan stav prema planiranju i budućnosti, veštine rešavanja problema, pozitivno definisanje nepovoljnih okolnosti kao izazova.
- Prijatan temperament, veštine pro-socijalnog ponašanja - saradnja, uvažavanje drugog, stvaranje stabilnih i konstruktivnih odnosa, konstruktivni doprinos grupi i sl.

5. Rizici: procena štete koju korisnik može da izazove svojim ponašanjem.

- Na **nivou ličnosti** - rizik za auto-destruktivno ponašanje i samopovređivanje.
- Na **nivou okoline** - rizik da povredi druge osobe ili pak otuđi, ošteti i uništi tuđu imovinu.

B. PROCENA PRIMARNOG SOCIJALNOG SISTEMA KORISNIKA

Pod primarnim socijalnim sistemom se podrazumevaju porodica i članovi domaćinstva, i druge važne osobe iz njegove okoline - prijatelje, dalji rođaci, razredni starešina, šef ili kolege sa posla - "značajni drugi".

1. Karakteristike porodice

- Osnovni komunikacioni obrasci, zajednički ciljevi i aktivnosti, zadovoljstva i problemi, hijerarhija autoriteta u porodici korisnika.
- Preovlađujuća emocionalna atmosfera u porodici, stepen u kome korisnik zadovoljava potrebe za ljubavlju i emocionalnom razmenom.
- Porodične vrednosti i stavovi.

2. Snage porodice – OBAVEZAN DEO

- Stabilan, topao i harmoničan odnos prema korisniku, dobri odnosi roditelj – dete, dobri bračni odnosi korisnika, posvećenost korisnika porodici, podržavajući odnosi u porodici u kriznim situacijama, aktivan i konstruktivan odnos u prevazilaženju problema, podržavajuća uloga člana proširene porodice ili porodičnih prijatelja, dobri ekonomski resursi porodice.

2. Odnos između korisnika i porodice s obzirom na problem korisnika

- Okolnosti, događaji i odnosi u porodici koji su verovatan činioc nastanka problema korisnika,
- Okolnosti, događaji i odnosi u porodici koji su verovatan činioc snage i konstruktivne promene u odnosu na problem.
- Načini na koje se korisnik uklapa ili ne uklapa u vrednosti i obrazce reagovanja porodice s obzirom na njegov problem.
- Stepem podrške ili osude koji korisnik ima u porodičnoj ili drugoj primarnoj grupi u odnosu na svoj problem.

3. Vršnjački odnosi

- **Karakteristike** vršnjačkih odnosa: bliska i stabilna prijateljstva, partnerski odnosi, broj i vrsta prijatelja, način provođenja vremena sa vršnjacima, potrebe koje zadovoljava u vršnjačkoj grupi, izazovi na koje nailazi u vršnjačkim odnosima.
- **Snage** vršnjačkih odnosa: konstruktivni i raznovrsni odnosi sa vršnjacima, značajne emotivne veze sa konstruktivnim vršnjacima, blizak i kvalitetan odnos sa barem jednim konstruktivnim vršnjakom / partnerom, dobra iskustva u partnerskim odnosima.

C. PROCENA SREDINE KORISNIKA

1. Boravak u ustanovi/organizaciji iz domena socijalne zaštite

- Naziv ustanove /organizacije iz domena socijalne zaštite u kojoj korisnik provodi značajan deo vremena
- Vreme koje korisnik provodi u nekoj ustanovi/organizaciji iz domena socijalne zaštite: da li živi u ustanovi, ako ne, koliko puta nedeljno dolazi i koliko sati dnevno provodi u ustanovi
- Faktori ustanove/organizacije koji utiču na kvalitet života korisnika
- Način na koji se osobe u ustanovi, preko formalnih i neformalnih interakcija, odnose prema korisniku, njegovom problemu i situaciji s obzirom na vrednosti i norme ustanove

2. Socio-kulturni faktori u široj zajednici

- Faktori šire životne i radne zajednice korisnika koji utiču na kvalitet života korisnika
- Procena načina na koji se šira sredina odnosi prema korisniku, njegovom problemu i situaciji obzirom na vrednosti i norme koje postoje u zajednici.

3. Snage – OBAVEZAN DEO

Prikazati snage koje su relevantne za situaciju i problem korisnika. To mogu biti:

- **Iskustva u školovanju:** pozitivan emotivni odnos prema školi, posvećenost školi i školskim aktivnostima, uključenost u razredne aktivnosti i/ili sekcije, dobar uspeh u školi, nagrade i priznanja, korišćenje drugih resursa škole (rekreativnih, kulturnih, zdravstvenih...), podržavajući i podstičući odnos sa barem jednim učiteljem/nastavnikom.
- **Iskustva u zapošljavanju:** posao doživljava ili je doživljavao/la kao interesantan, posao omogućava dalju edukaciju i/ili uključuje nove mogućnosti, dobri socijalni odnosi na poslu, dobar odnos sa nadređenim na poslu, veštine i sposobnosti koje je korisnik razvio na poslu.
- **Resursi ustanove/organizacije u kojoj se obavlja praksa:** kulturni i sportski sadržaji, programi relevantni za korisnika, uključenost korisnika u aktivnosti u ustanovi, podržavajući i podstičući odnos sa osobama iz ustanove/organizacije, korišćenje resursa ustanove/organizacije od strane korisnika, dobra i raznolika socijalna umreženost korisnika u ustanovi/organizaciji.
- **Resursi u široj zajednici:** kulturni i sportski sadržaji, programi relevantni za korisnika, uključenost korisnika u aktivnosti u zajednici, podržavajući i podstičući odnos sa osobama iz okruženja, korišćenje resursa zajednice od strane korisnika, raznolika i široka socijalna umreženost korisnika.

3. Nedostaci

- Procena resursa zajednice koji su nedovoljno pristupačni korisniku,
- Procena resursa koji su nedovoljno razvijeni ili ih uopšte nema u zajednici.

D. ZAKLJUČAK - SUMARNA PROCENA

- **Sumiraju** se iz gore navedene procene **ključni podaci** o korisniku i daje se **celovit zaključak** o korisniku i njegovoj situaciji, daju se smernice za moguće intervencije kod korisnika i u njegovoj okolini.

III NACRT PREDLOGA PROGRAMA AKTIVNOSTI – **OBAVEZAN DEO**

Nacrt predloga programa aktivnosti predstavlja simulaciju potrebne intervencije socijalnog radnika u navedenom slučaju na osnovu svega prethodno izloženog. Ona ne treba da bude prepričana već postojeća intervencija, već treba da jasno pokaže logički sled između definisanog problema, cilja intervencije i plana rada.

A. PROBLEMI

1. Problemi koje je korisnik definisao

- Prikazu se problemi koje je korisnik u prvom kontaktu i u toku procesa eksploracije markirao kao značajne. Oni mogu biti veoma raznoliki i njihov nastanak, održavanje i prevladavanje može biti povezano sa faktorima ličnosti, okoline i njihovim međusobnim uticajem, ali i sa spletom situacionih i drugih okolnosti.
- Prikaže se procena korisnika koje su realne mogućnosti za njihovo rešavanje.

2. Analiza dnevnih aktivnosti korisnika u odnosu na potrebe. Podatke o aktivnostima korisnika (poglavlje „Opis“, tačka D) analizirati u odnosu na stepen zadovoljenja:

- **osnovnih potreba korisnika:** za kvalitetnom ishranom, adekvatnim smeštajem, stimulacijom (postojanjem događaja i doživljaja koji privlače pažnju korisnika), samostalnim kretanjem, zdravstvenom zaštitom, sigurnošću, pripadanjem, samopoštovanjem isl.
- **razvojnih potreba korisnika:** za učenjem, zabavom, lepotom, dobrotom, redom, pravdom isl.

3. Problemi koje je student identifikovao. Nije retkost da korisnik jedan broj svojih problema ne saopštava jer ih se stidi ili nema poverenja u sagovornika. On/a može da probleme ni ne uviđa zbog nemogućnosti razumevanja ili nedostatka informacija. Prethodna analiza aktivnosti korisnika značajno pomaže u procesu identifikovanja korisnikovih neizrečenih problema, kao i razgovori sa socijalnim radnikom, i drugim osobljem ustanove.

4. Problemi koji su osnov za razvoj predložene aktivnosti. Student u saradnji sa korisnikom **definiše prioritetne probleme** i nezadovoljene **potrebe**, njihovu težinu i urgentnost. Razmatra mogućnosti njihovog rešavanja u okviru ustanove/organizacije u kojoj se obavlja praksa ili neposredne zajednice. U studiji slučaja eksplicitno navodi **probleme čije rešenje će biti cilj konkretnog programa aktivnosti** koji sledi.

B. CILJEVI PROGRAMA AKTIVNOSTI

Definišu se ciljevi programa aktivnosti koje treba da postignu klijent i student u ulozi socijalnog radnika.

- Korisnik uz pomoć studenta definiše **željene promene u pravcu rešenje problema** iz poglavlja „Problemi“, tačka 4.
- Na osnovu toga, student koncipira **najviše tri cilja** programa aktivnosti za korisnika koji bi socijalni radnik mogao da realizuje ili podstakne u ustanovi/organizaciji ili u zajednici, a koji bi doprineo realizaciji željene promene. **Ciljevi** programa treba da budu **sažeti u jednu rečenici** po cilju, **jasni i konkretni, i definisani u odnosu na problem koji su osnov za razvoj predložene aktivnosti** (**problemi**).

C. PLAN RADA

1. Pristup problemu

- Student sa korisnikom, porodicom i kolegama diskutuje načine njihovog ostvarivanja.
- Student pita korisnika i porodicu kako su ranije rešavali navedeni ili slične probleme.
- Student razmatra strategije i taktike rada, koje zavisno od problema mogu biti veoma različite. Problemima može pristupati na dva načina:
 - a) **direktnim uticajem na uzroke** nastanka i održavanja problema,
 - b) **osnaživanjem i podsticajem** onih snaga, kompetencija i resursa korisnika i sredine koji mogu pomoći prevladavanje teškoća.

Student bira jednu ili oba načina i odgovarajuću taktiku za rešenje problema i situacije.

2. Aktivnosti u okviru programa aktivnosti

Student uz konsultacije sa kolegama definiše:

- **aktivnosti i njihov raspored:** student precizno, jasno i jednostavno definiše aktivnosti koje program obuhvata, i redosled njihove realizacije,
- **okvirni vremenski plan:** zadaci i aktivnosti mogu se odrediti kao kratkoročni i dugoročni i navesti rokovi;
- **resurse potrebne** da bi se aktivnosti sprovele: prostor, vreme, kancelarijsku opremu i materijal, potrebe za angažovanjem stručnog osoblja i volontera, njihov profil i sl.

3. Plan za evaluaciju postignutog progressa student formuliše uz konsultacije sa kolegama. Obuhvata:

- **vremenski plan evaluacije**, koji zavisi od karakteristika problema, programa i situacije. Može biti svakih mesec dana, na sredini i na kraju realizacije programa aktivnosti, šest meseci po njegovom završetku isl.
- **izvore podataka:** korisnik, njegova porodica i prijatelji, stručnjaci u ustanovi, nezavisni procenjivači...
- **načine** na koji će se evaluacija sprovesti: upitnik, intervju, stručna procena, dokumentacija i sl.

ROKOVI: Nedelju dana pre zakazanog ispita u odgovarajućem ispitnom roku treba predati **Studiju slučaja sa pšrogramom aktivnosti** u pisanoj formi u sanduče prof. dr Jasne Hrnčić i ass. Marije Vučinić Jovanović (sanduče br. 136, u delu pored biblioteke).

Prof. dr Jasna Hrnčić